

Előfizetési feltételek:
 Vidékre postán vagy helyben hához
 (hordva.)
 Egész évre 10 frt. Fél évre 8 frt.
 Negyed évre 4 frt.
Egyes szám 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
 6-hasabos petitor egyszeri hirdetésnél 12.
 kétszeriél 10. háromszoriél 8 kr.
 A nyitási petitor 50 kr.
 Helyesdíj külön 30 kr.
 Hirdetmények elfogadtnak a ki-
 adóhivatalon kívül egyedül **Haasen-**
stein és Vogler hirdetésfelveteli
 hivatalában Budapest: Borotya-utca
 3. sz. I. em. Bece: Wallfischgasse 10. sz.
 Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, Klapka-n. 15. sz. I. em.

A lap szellemi részét illető minden köz-
 lemény a szerkesztőséghez intézendő. —
 Bermentelen levelek csak ismert e-
 zektől fogadtnak el. — Keziratok nem
 adtnak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (Ker-
 tész József könyvnyomdai irodája)
 hova a lap anyagi részét illető közle-
 mények (előfizetési pénzek, hirdetmények
 kiadás körüli panaszok) intézendők.

A helyzetről.

Budapest, március 6.

Lapunk olvasói tapasztalták, hogy néhány nap óta tartózkodunk a pillanat legfontosabb és legérdekesebb kérdésének — a parlamenti válságnak vitatásáról. Nem csekély önmegtadadásunkba kerül e tartózkodás, melyet önmagunknak köteleességünké tettünk, hiszen ily izgalmas idők a hírlapírók legforróbb vágyainak egyikét képezik, — a közönség mohó kíváncsiságának naponként változatos táplálékot nyújtani, merész kombinációkban ragyogtatni a publicista tollát és szellemét, fitogtatni a beavatottságot az intéző körök és a különféle árnyalatu politikai klubok legtitkosabb szándékaiba; mindez oly erős kísértés, mely az ellentállást valóban nehezíti. Nehéz köteleesség, — de köteleesség. Lapunk, az utóbbi időkben gyakran és különféle kombinációkkal összekötöttségben említett pártok egyikének organuma lévén, nem tarthatuk hivatásunknak a helyzetről való véleménynyilvánítást, mely a mai körülmények közt természetesen a különböző pártszempontok szerint különféle magyarázatot és szükségképpen félremagyarázatot volna ez által pártunk állása és intenciója is.

Ebben kérjük okát keresni eddigi tartózkodásunknak, melyet azonban az agyonhallgatásig nem vihettünk — tiltja ezt hírlapírói kötelességünk olvasóinkkal szemben. Reméltük eddig mi is és velünk mindenki, hogy a csomó kibonyolítása ő fölségének hazaérkezése után csakhamar megtörténik, reméltük, hogy rövid nap alatt tisztázva lesz az uralkodni hivatott irány, mely mellett vagy ellen azután pártunk alapelveihez képest állást foglaltunk, de föltevésünkben csalódtunk. Ő fölsége megérkezése Budapestre napról napra elhalasztott, egy bécsi lap plane azt írja, hogy hétfőig szó sem lehet róla, e közben itthon az izgatottság nő, ezzel együtt a zavar, a tájékozatlanság és a kapkodás folyvást fokozódik, s mi természetesebb mint, hogy mindinkább tág tere nyílik a személyes czélok és aspirációk intriguáinak, melyek ugyancsak szövik halókat a konventikumokban, az országház folyosóin és a sajtóban.

Mai cikkünk czélja megkísérteni a helyzet leírását — a mennyiben ily bonyolult, chaotikus helyzetnek képét adni lehet, a legtöbb esetben ellentétes hírlapi közlemények nyomán s aztán levonni azon közvetlen következtetést, melyet e sivár állapot mintegy fölérőszakolni látszik.

A „Pesti Napló“ a mi információinkkal is megegyezőleg azt írja, hogy a kormányelnök mindaddig, míg ő fölsége az új kabinet iránt nem nyilatkozik, semmiféle, még magánjellegű tárgyalást se folytat s így a válság ügye egy tapodtat se haladt elő. Elárulja azonban, hogy van s z lá-
 vy urnak egy biztos sikerű titkos terve melylyel a Deákpartot (melyiket?) igen kellemsen fogja meglepni. Hihető szerinte, hogy ez irányban a párt mai értekezletén interpelláció fog hozzá intézteni.

A „Hon“ egy második cikkben a helyzet mielőbbi tisztázását követeli, s e cikk hangja (lehet, hogy csalódtunk, de előttünk úgy rémlik) mintha némi rokonszenvet árulna el a koalíció eszméje iránt, mely ellen t. laptársunk az utóbbi időben erősen kardoskodott.

A „Reform“ a közelebbi napok koalícionális híreit kortesmanővereknek nevezi és azt mondja, hogy az egész eszme meghiusulását sejt mindenki, ki a közhangulatot a jobboldalon, a baloldalon és az országban ismeri, mert e kombinációt szerinte egyedül a középpárt, a lemondó kormány egy része és Tisza Kálmán kohorsó ohajtja. (Az utóbbi állításokra igen alaposan és részletesen lehetne felelni; ha szükségesnek látnánk t. laptársunk hírei és állításai ellen szélmalom harezot folytatni.)

A „Magyar Politika“ „Pityi Palkó“ miniszteriumot emleget, melynek — e kenyérvő próféta szerint — az lenne hivatása, hogy moschussal traktálja a jövő őszi a már haldokló sőt vonagló rendszert.

Vége a „Pester Lloyd“ az osztrák alkotmányhiú sajtó organumaival szemben, védi ma Sennyei bárót s azon kombinációt, mely neki is tárczát szán a legközelebbi miniszteriumban.

Igy néz ki tehát a helyzet a napi sajtó cikkeinek világánál. Zűr-zavar mindenütt; a legnagyobb rész nem tud semmit, hanem mégis mondani akar valamit, a mivel elárulja, hogy „tudna ha akarna“ nyiltabban és részletesebben beszélni. A mit az egyik ma híresztel, holnap megezőfolja a másik, s általában senki se tud olyasmit írni a mit 24 óra lefolyása alatt a legalaposabban és legjogosabban dementirozni ne lehetne.

A dolgok ezen állásában úgy hisszük, olvasóink még a főntebb említett és pártállásunkból merített indoktól eltekintve is érteni és méltányolni fogják, miért nem foglalkoztunk a legutóbbi időben a helyzettel. Ha ilyen zagyvalékos, homályos, ellenmondásteljes állapot uralkodik még azon napokban is, melyeket az elodázás legbuzgóbb hívei a krízis végnapjainul jelöltek ki, akkor nagyon haszontalan és léha dolog akár kombinációkat kiokoskodni, akár konjekturákkal vesződni, melyek csak a légből, vagy egyes faiseurök légíreus agyából lehetnek kikapva.

Meddig tart még ezen állapot? Ki tudná megmondani? Azt azonban legbensőbb meggyőződéssel elmondhatjuk, hogy rossz szolgálatot tesznek az országnak, akik föntartásának meghosszabításán működnek. A mai helyzet nem egyébb, mint a politikai szédelgés legmagasabb foka, mely, ha nem következik is nyomban utána végzetes katasztrófa, mindenesetre csak általmára szolgálhat politikai hitelünknek a parlament tekintélyének és viszonyaink javulása reményének.

Gondolják meg azok, kiknek módjukban van befolyást gyakorolni az ügyek menetére s talán a fejedelem elhatározására is, hogy a válság megoldásával nyerhetnek a személyes czélok hívei, a zavarosban halászók, a parlamentarismus álbarátai, nemzetiünk és intézményeink ellenségeinek bel- és külföldi hada, de egy okvetlenül szenved: a haza érdeke.

A középpárti-kör szombaton, március 7-én delután 5 órakor. értekezletet tart saját helyiségében

— **Ő fölsége Pestre** leutazását, mint halljuk, egy, bár nem jelentékeny, hurutbaj gátolja. Ő fölsége holnap reggel váratik Pestre.

— **A kilenczes albizottság** tegnap este tartá utolsó ülését. A „N. P. Journal“ szerint az albizottság a mostani budgetben 10 millió törlést eszközölt. Nyolcz millió részletesen elsorolt többlet-bevételek nevezetesen új adók, és a bevételek egyéb szaporítása útján lesz szerzendő. Az államköltegetés teljes egyensúlya csak 1877-re éretett el. Addig a deficit az költségvetésből teljesen ki nem küszöbölhető; mindazonáltal a még az idén kötetendő nagyobb kölcsön minden körülmények között az utolsó leendő. Tegnapi ülésében az albizottság még egyszer a házi adóval foglalkozott.

A „P. C.“ ezt jelenti: Tegnap az albizottság négy órai ülésben a fűdözetre vonatkozó tárgyalásokat befejezte. Ma még csak az átmeneti intézkedések fognak tárgyaltni. A kiadásoknál az albizottság fokozatosan megtakarításokat, a bevételeknél pedig fölemelést és új forrásokat fog indítványozni, mi által a deficit 1877-ben legföljebb 600,000 frtig meg fog szüntettni. Addig folyton kisebbszerű deficitet kellend fövőznünk és azért kénytelenek leszünk új kölcsönt fölvenni.

A kölcsön kötése az idén elkertülhetlen lévén, saját érdekünk parancsolja, hogy az minél előbb történjék, nehogy az őszszel megint oly pressio alatt álljunk, mely minden föltételt elfogadni kényszerít. E kölcsön azonban semmi esetre sem fog az 1874-dik évi kiadások födőzésére szolgálni, minthogy ama új deficit, melyet állítólag most födöztek föl, nem oly nagyon új és nem oly váratlan.

Részben az 1874. év első felében várható bevétel keveslet, mely azonban az év második felében való-

színűleg ki fog egyenlített, részben a közlekedési miniszteriumban most folyóvá leendő kiadások a deficitet június—augusztus hónapokban alkalmasint nagyobbá fogják tenni, mint ahogy előirányozva volt; erre azonban azon hitelmaradékok fognak fordítottatni, melyek a közlekedési miniszterium költségvetésében fűnnak.

— **A triesti Azienda Assicuratrice** magyarországi képviselője, mint a „Hunniá“-ban olvassuk, Gáspár András tábornokhoz, mint az orsz. közp. honvédbizottság elnökéhez levelet intézett, melyben tudatja, hogy a honvédménház épületét f. é. március 25-től számítandó egy évre 33,000 frt érték erejéig díjmentesen biztosítandja, ez által igyekezőven elismerését kifejezni azon bizalomért, melylyel Magyarország közönsége a nevezett intézetet oly sok évek során át megtisztelte. Egyszerűen megemlítjük a kegyelet e nemes tettet, mely minden magasztaláson fölüli áll.

— **A központi bizottság** ma délelőtt tartott ülésében folytatta és befejezte a keleti marhavész elleni intézkedésekről szóló törvényjavaslat tárgyalását.

Következett a felelősség és áthágások büntetését tárgyaló V. fejezet. Az 58. §-ban azon általános kifejezés helyét „vél“ szándékosan vét elv fogadtatott el; továbbá ezen § utolsó sorában az egész vagyona-val kifejezés kihagyatott.

Az 59. § mely az áthágások és vétségek következményeit szabályozza, elvileg megkülönböztetett a vész idejében és vész nem létében elkövetett áthágásokra; törvényes igazolványok nélkül tudva vett vagy eladásra kiállított marhának elkobzása csak vész idejére szorított; vész nem létében ezen áthágás bírsággal büntetendő; ellenben hamis igazolványok mellett tudva vagy vásárra kiállított marha minden időben elkoboztatni hározottatott.

Ugy az előbb jelzett mint ezen § többi áthágói esetében a bírság, marha darabonként 100 frtig terjesztett, mely mindenkor az államkincstárt illeti.

A 60. §-ban érintett bírság szintén 100 frtig állapított meg, a mennyiben a törvény és ennek alapján kibocsátandó rendeletek megszegése büntügyi eljárást nem von maga után.

A 62. § azon módosítással fogadtatott el, hogy annak 2-dik kikezdése, mely az államhivatalnokok elleni kereset illetőségére vonatkozik, mellőzöttet.

A 63. és 64. §§ változatlanul hagyattak, s ezzel a törvényjavaslat tárgyalása befejeztetett.

A bizottság ezenkívül még tárgyalás alá vette az országos statistika szervezéséről szóló törvényjavaslatot.

— **A 21-es bizottság** 9-es albizottsága még nem fejezte be munkáját mint azt tévesen közölte némely lap; — az albizottság, ma délelőtt is tartott ülést, és valószínűleg befejező ülését jövő hétfőn fogja tartani.

— **A Deákpart** mai értekezletének két tárgya volt: a véderő-tvényjavaslatok ügyében kiküldendő 15-ös bizottság kijelölése és az ügyvédi rendtartásról szóló törvényjavaslat. A 15-ös bizottságba kijelöltettek: Bujánovics Sándor, Gáspár András, Halassy Gyula, Hollán Ernő, Ivánka Imre, Jurkovics János, Lipovniczky Sándor, Lónyay János, Nemes Nándor gróf, Pulszky Ágost, Tisza László, Úrményi Miksa, Várady Gábor, Wächter Frigyes. A 15-iket a szélső bal még nem jelölte ki.

Az ügyvédi rendtartásról szóló törvényjavaslatot Pauler igazságügyminiszter ajánlván, Csemeghy támogatta, míg Kautz Gyula a 4 évi gyakorlatot 3 évre kívánja leszállíttatni s az átmeneti intézkedésekre nézve a jogügyi bizottság véleményét pártolja. Molnár Antal szintén 3 évet kíván, mint a bíraknál és czélba vétetett. Matuska az eredeti törvényjavaslatot támogatja. Schmausz elfogadja a 3 évet, de úgy, hogy az megszakítás nélkül számíttassék. Zsedényi az ügyvédek számát kívánja meghatározatni, mert a sok ügyvéd a különben is létező perlekedési kedvet még élenkíti. Pauler megjegyzi, hogy ezen esetben az egész törvényjavaslatot új alapokra kellene fektetni, végre az elnök kimondván, hogy általánosságban a törvényjavaslat elfogadtatik, az értekezlet eloszlott.

— **Az országos magyar iparegyesület nemzetgazdasági szakosztálya** mai ülésében Galgóczi K. elnöke alatt azon kérdést vette tárgyalás alá: vajjon a már megkezdett befektetések abban hagyhatók-e vagy sem?

Mudrony Soma nemzetgazdasági és pénzügyi helyzetünk javulását lehetetlennek tartja ez uton eszközölni; Nagy György a befektetések megszüntetését már pusztán jogi szempontból (miután az két fél között szerződést föltételez) is lehetetlennek tartja; Dobner Rudolf szerint különbség teendő; a félig bevégzett munkálatok befejezendők, a meg nem kezdettek azonban az egyen-

Halassy Imre

suly helyreállításai elhalasztandók, nehogy különben veszélyeztessék a főcélt, az ország pénzügyi föntmaradását; különben a tulságos befektetés után nemcsak jól osik a pihenés, de (mert pénzt nem kapunk) lehetlen is a folytatás; Mudrony Soma lehetetlennek tartja a pusztá restrictio által helyreállítani az egyensúlyt, annál kevésbé, mert a m. nemzetgazd. tultermeléssel valódi épen nem lehet; Mudrony Pál szerint az állam köteles ily nyomozó viszonyok közt munkát adni; a temesvárosi, munkács-stóji, a pesti-zimonyi vasutak stb. ki kell lépíteni okvetlen; György Endre szükségesnek tartja a beruházásokat, azonban minden egyes esetben annak saját érdemére akarja alapítani elfogadtatását; az államháztartásban a szükséglet szabályozza a fedezetet; a már megkezdett építések nagyobbára készen vannak, jövőre is vannak nélkülözhetlen, s magokat kifizető befektetések, a bajt a multban a befektetési politika félreértésének s a „befektetés“ szóval való visszaélésnek tulajdonítja; Fro m Antal utal a keleti kereskedelemre, mely további befektetés igényel, s melyhez hasonló több eset is fordul elő; jelez a vinczellérképezdét stb.; Weisz B. az erők túlbecsülése folytán támadt befektetéseket eljétni javasolja, mert az bizonyos, hogyha nem nemzetgazdaságilag is de államgazdaságilag csakugyan történt tultermelés; ez utóbbinál csakis az inséges munkák tekintetében lehet kivétel; Oppodi Alajos szerint nem a befektetés elvében, hanem annak kiviteli módjában, a vesztegetések, visszaélések stb. rejlik a baj; nem a munka folytatása, hanem annak rossz folytatása okoz bajt; Dobner Rudolf az állam pénzügyi helyzetét nem tartja olyannak, hogy a nemzetgazdasági célok emelését nem engedhetné meg. Ezek folytán Galgóczi Károly elnök abban vonja össze a határozatot, hogy a szakosztály nem helyesli az erők túlbecsülésén alapuló jelen befektetési politikát; kívánja minden egyes esetben a szigorú bírálatot, s a befektetések megszüntetését egyáltalán nem tartja elegendőnek az államháztartásban az egyensúly helyreállítására. Egyébiránt a kérdés, s ezzel kapcsolatosan a decentralizáció, és hadügy kérdései fölött a szakosztály folytatandja tárgyalásait.

A takarékpénztári betétek felmondásáról.

Horn Ede a „Pester Lloyd“ folyó évi január és február havi folyamában közzétett jeles tanulmányában (XVI. és XVII. fej.) a földhitelképességéről szólván, kimutatja, hogy hazánkban a földhitelnek alig 1/3-ed része nyor kielégítést. Miként a földhitel, hasonlóképen iparunk és kereskedelmünk sem elégítheti ki hitelszükségletét, s ez okból mindenkép oda kell törekedni, hogy pénzügyi intézetek a hitelkielégítés érdekében minél biztosabb léttel bírnak s következésképp minél nagyobb mérvben támogathassák a nemzetipar három főágát: a mezői gazdaságot, a műipart és a kereskedést.

Midőn közgazdasági életünkben pénzügyi intézetekről van szó, a mai szép számban képviselt takarékpénztárak kiváló figyelemben részesítendők, mert ezeknek a létező hitelszükséglet kielégítésén kívül feladata még a legalsóbb polgároknak is megtakarított összegeit kezelni, tőkét képezni, sok szegény-intézetet feleslegessé tenni s a. t. s e feladatokat fontosságától a külföld némely államában annyira átvannak hatva, hogy még direkt segílyt is nyújtanak a takarékpénztáraknak az állam pénztárból.

Igen szomorú tapasztalatokat kellett ép ezen oly fontos pénzügyi intézetek tekintetében a legutóbbi roppant válság alatt tenünk, amidőn láttuk, hogy nem egy takarékpénztárunk a pillanatnyi fizetési képtelenség kényszer-állapotába jutván, liquidálni vagy esődtől kért volt kénytelen.

E bukási esetek, — melyeknek nem szabadna többé sohasem előfordulni, — leginkább annak tulajdonítandók, hogy a takarékpénztári betétekre nézve a felmondási határidők a kamatláb változtatása nélkül igen rövidre szabhatók, és válságos időkben, a mikor a bizalom általános esőkenni szokott, a rövididejű tömeges felmondások a földhitel kielégítésével is foglalkozó takarékpénztáraknak kevés időt hagynak a szükséges összegek visszavonására.

Tudunk eseteket, melyekben egynemely hazai takarékpénztárunk csak rövid idejű változások behajtása vagy viszontleszámítás segítségével tudott tömeges felmondásokra a betétek visszafizetésével rövid idő múlva felelni.

Igaz, hogy jelenleg országszerte a betéti összeg nagysága határozza meg a felmondási időt; így p. 500 frt 8 nap alatt, 1000 frt 15 nap alatt, 2000 frt 30 nap alatt és 2000 frton fölül bármily nagy összeg 90 nap alatt mondható föl és a betétért járó kamatot többnyire egyenlő. Azonban ép a kamatláb változhatlansága (vagy csekély változása) a rövid idejű felmondásokat teszi ajánlatossá és a betevők tudva ezt, kisebb részben adnak be sok ezerre menő betéteket, melyeket aztán egyszerre és tömegesen történő felmondások esetén takarékpénztáraink az idő rövidsége miatt alig teremthetnek elő.

Mihelyt a kamatláb mobillá tétetnék és azon mértékben nőne, amily mértékben nő a felmondási idő: nem lehetne oly könnyen takarékpénztárakat az általuk kezelt betétektől kifosztani.

Nézetünk szerint sokkal gyakorlatibb és az intézetekre, valamint a közönségre nézve is hasznosabb lenne, ha a kamatláb határozná meg a felmondási időt.

Oly betéti pénztár, mely hosszabb időre adatik be, minden betevő a hosszabb idejű kamatoztatás, illetőleg használatrabocsátás miatt nagyobb kamatra tarthasson igényt, mint midőn rövid időre adatik be pénz; mert az intézet könnyebben helyezheti el az oly összeget, mely hosszabb idejű felmondás mellett van rábízva, mint azt, melynél a felmondástól a visszafizetésig 8, 15 vagy 30 napon túl terjeszkedni nem lehet. Ha pedig a betevő csak rövid időre adja be pénzt, úgy jogos és méltányos, hogy az intézet kisebb kamatlábot alkalmazzon és a betevő kevesebb kamattal elégedjék meg.

Tervünk szerint a betéti összegre való tekintet nél-

kül 8 napi felmondásnál 3%-os, 14 napnál 4%-os, 30 napnál 5%-os, 60 napnál 6%-os, 90 napnál 7%-os, 6 havinál 7 1/2%-os és egy éves felmondásnál 8%-os kamattal lenne adandó.

Már most is tapasztaljuk egy némely takarékpénztárnál, hogy a leghosszabb idejű (90 napi) felmondás mellett átvállalt betétekért egy fél vagy egy egész százalékkal nagyobb kamatot ad, mint a rövidebb idejűkért, tehát már most is létezik kamatláb és felmondási idő közt oly féle viszony, mint amint mi nagyobb mérvben kifejtve e cikkünkben ajánlunk.

Ha előadott tervünk megvalósíttatnék, úgy takarékpénztáraink léte nem lenne oly könnyen meggingatható, mert csak lelkiismeretlen kezelés és a betétek rossz elhelyezése esetében juthatnának azok a bukás szélére.

A legutóbbi válságból merített tapasztalataink vezéreltek minket tervezelminkre, mely hazai takarékpénztárainknak nagy hasznára szolgálna és talán megérdemelné, hogy a nyilvánosság terén szakértők által megvitattassék.

Nincs semmi kétség aziránt, hogy a tömeges felmondások a jelenleg szokásos felmondási idők mellett a földhitel kielégítésével is foglalkozó takarékpénztárakat megdönthetik: kell tehát a tömeges felmondások ellen védelmi-eszköz alkalmazni, minőt föntebbi tervünk tartalmaz.

A királyföldi egyetem tiltakozó óvása, a magyar történet és közjog világánál.

(Utolsó közlemény.)

A királyföldi törvényhatóságok Nagy-Szebenben gyűlésezett egyetemi küldötteinek többsége, tiltakozó óvásiában szüntözve meg a Magyarországi kormányzat, miért nem készíti el a Királyföld közigazgatási újrászervezéséről a „külön törvényjavaslatot“? Hisz ők már 1872. december 16-án „tudatták volt a miniszteriummal“ azt, mik e részben „ohajtásai, követeléseik.“ Ime a szerénység hangja, mely azután csakhamar tiltakozik a soha se létezett „összmunicipium“ területi egységének megbontása, politikai jogainak, nemzeti magánvagyonainak elkobzása ellen, majd a fölrési jogot magának követeli, elnémetítést szörnyű módon kiszűri, s a miniszter vád alá helyezését hangsúlyozásával végezve óvat tesz: a törvényhatóságok egység, az egyetem törvényes hatásköré, a közvagyon magán természetű érdekében a magyar parlamenttől és az igazságtól várva az orvoslatozt, jogaikba visszahelyezést.

Lám, hová kerültek vissza! Föliratok s tiltakozó óváások, Gull és Kapp orsz. képviselők február 21-ki interpellációi. Gull febr. 23-án tartott beszéde mindazon alapról indul ki, hogy a Királyföldet illető ügyek fölött az egyetem tractál és szerződik a királyi magával ehhez a magyar törvényhozásnak semmi szava se lehet, mégis az álokoskodás krokodil-könyhullatásainak végén a magyar törvényhozástól várják az állítólag elkobzott vagy fenyegetett jogokba való visszahelyezést. Nem anomalia-e ez tisztelt 34-ek?

Hisz így in optima forma vágják le a fát lábuk alatt; mi következik erre, ezt bizony könnyen kitalálhatják.

Különb, cikkekim rendén már kimutattam, bebizonyítottam:

Hogy nem existálván összmunicipium, annak egységét se lehet fenyegetni avagy épen megrontani.

Hogy az egyetem egyszerű municipium se levén, a feliratokatesak az önálló királyföldi törvényhatóságok megbízásából készíti koronkét csetről, esetre; midőn tehát a rosszal csináltra, a miniszter keresztet vont törvényes rendeletével, az érdekelt törvényhatóságokat szüntözve arra figyelmeztetve, hogy az egyetem törvényes jogkörét jobban ismerő iródeákat szerezzenek, magát a felrési jogot nem kobozván el, mert az megmaradt azoknál, kiket a régi és új a törvények értelmében megillet: a törvényhatóságoknál.

Nem törtévény jogelkobzás, az egyetem abba hagyhatta volna az 1848. III. törv. 32. §. hivatkozást, de megkímélheték volna magukat a 34-ek ama famozus nyilatkozatától is, melyben a szász-ajku országos képviselőket támadásra ösztönözve, így szólanak:

„Az egész szász nép érzi velük, hogy politikai léte, joga, mindene forog kockán“; a miért is lépjenek ki férfiasan sikra a szász-föld egységéért, az egyetem elkobzott jogaiért, s ragadják meg a kezét, „mely vagyonukra nyul, s a szász nemzetet kitörli az élők sorából“ — 6k t. i. a 34-ek „híven és törhetlenül“ állandanak oldalunknál.

Kár volt képzelt jogelkobzás miatt ennyire felbuzdulni, neki bősülni. Különb is a hang nem új; midőn a felelős magyar kormány a germanizáló absolutismus legmegbélyegzettebb eszközt Schmidt Andrást, fájdalom! magyar állami nyugdíj mellett, — letette comesi állásról, engedvén neki a hazai törvények értelmében sokszorosan kiérdemelt notát, — ezek az ó-szások azt hirdették, hogy a szász nemzet életére emelt a miniszter kardot, ma ugyanezt ismétlik azért, hogy állítólag elvette az egyetem azon jogát, melylyel e testület, mint kimutattuk, bebizonyítottuk — sohase is birt; ily érvelés mellett ki fog a 34-eknek hitelt adni?

A nagy Németország államférfiai és egyetemes sajtója ezekre hivatkoznak! Igen is. Azokat a fenyegetéseket, melyeket nem mertek idehaza a fölirat s a tiltakozó óvásiába betenni, becsempésztek németországi és bécsi lapokba. Meglátszik e cikkekben, hogy szász kéz irta, csak azt nem lehet még pontosan meghatározni: budapesti magyar miniszteri bureauból-e, vagy bécsi, grázi szász coloniából, nagyszabenyi nagy német expositurából került-e ki az opus.

E fenyegetések ugyan senkit se rémíthetnek, de figyelemreméltók annyiban, hogy a magyar politikai nemzet jól megnézze, mily felek kerülnek ki a két száz év óta velünk magyarokkal egy kényeren élő erdélyi szászokból; hadd ismerje meg az urakat úgy, mint a székelyek ismerik és számon tartják őket egyről-egyig, tetőtől-talpig.

A nagy németföldre sivgató szások úgy jellemzik

a magyart, mintha a szász natio uraimékat páriának nézné, akit némán lehet megfőjtani, kinek a halálos ítélet ellen szólni sem szabad, hanem önként kell nyakát a magyar hóhérhíd alá hajtani. Ekként háláltatnak meg a szások szolgálatait! A magyarok örül módon dühöngenek a németek ellen; ezt vegyék fontolóra Nagy-Németországban (1848-an is az volt jelszavuk: Gross-Deutschland wird uns beschützen).

Kilátásba helyezik a magyarnak e jó urak azt is hogy a jogelkobzás rája is alkalmazhatatik, hogy a belülről át meg át revesedett, elrothadt állampépület maga alá temetheti való és képzelt jogaival együtt magát a magyar törzset is;

hogy Magyarország főállásának szükségét ma a magyaron kívül alig ismeri el valaki, s hogy az új magyar államot csak akkor lehetett föltálatni, midőn az összbírodalom ereje meg vala törve;

gondolják meg a magyarok, hogy talán nincs messze azon idő, midőn a Magyarországon erőhatalommal lefogva tartott elemek elpróbálhatják a „magyar örökségébe lépni“, mert nagy azok sokasága, kik várják a napot, melyen jelenlegi „uraikkal“ a vörmezőn számolhatnak; ne kergessék tehát a magyarok erővel az ellenségek táborába a szászajku országgyűlési képviselőket is.

Bár az öszintésébe itt és ebben nincs hiány, a memento sulya olyan pehelyszerű, azonban éberségre intő Magyarországi parlamentjét, kormányát.

Az erdélyi részekben a magyar nemesség a vajda, a székelység saját grófjának elnökelete alatt tartottak Mohács előtt és után gyűléseket, hol némely pörök föl-lebbezve elítáztak; ajánlatokat tettek pénz és terményekben, a részletes vagy egyetemes fölkelésről határoztak; utóbb a részek szerinti adót fölösták az illető törvényhatóságokra — azt tették a szások is universitásokban; ha a hajdani két elsőrendi nemzet ma enélkül ellehet, nem tudom miért van szüksége a szásoknak, mely mindegyre a magyar alkotmány megtámasztására használta az egyetemi testületet s gyakran vala a nemzetiségi túlzás jelszija.

Nézetem szerint, miután a belügyérnek parlamentünk által helyeselt eljárása illően megfenyíté az univerzitást, egyik székelyajku országgyűlési képviselőnek kellene indítványozni azt, hogy

miután a királyföldi törvényhatóságok a közvagyon mikénti kezeléséről másként is gondoskodhatnak s egyebekre ott az egyesületi jog, mondassék ki törvény által az egyetem megszünte, amint hogy ez implicite ugvis benne lesz az új megerendező törvényjavaslalban s életbeléptével tényleg végre is lesz hajtva. Ez a magyarpolitikáit játszó darázs-fészék leélte magát. Rika.

Különbélék.

Budapest, március 6.

(Hivatalos.) Az igazságügyminiszter Schmidt György segesvári törvényszékhez telekkönyvezetőségéért. Sófaly Péterhez telekkönyvesi tollnokot a bánfi-hunyadi járásbíróhoz telekkönyvi irnokká, a budapesti kir. főügyész Molnár János, Temesvár sz. kir. város irnokát a temesvári királyi ügyészséghez irnokká nevezte ki. Budapest, a Lipótvárosban székelt m. kir. pénzügyigazgatóság által Flaschitz István adóhivatali tisztét k. A szegedi pénzügyigazgatóság Ludvig Károly és Kramer Benő VII. osztályu adóhivatali tiszteket, VI. osztályu adóhivatali tisztekké nevezte ki.

Kitüntetések. A király, báró Prandau-Hillebrand Gusztáv belső titkos tanácsos- és földbirtokosnak a jótékonykodás terén és a közügyek előmozdítása körül szerzett érdemei elismerésül a Ferenc József rend nagykeresztjét, Mihajlovits Károly horvátországi képviselőnek, az utóbbi terén szerzett érdemeiért díjmentesen a Lipótváros lovagkeresztjét és Ittlinger Lipót északi központi főszolgabírónak, hosszas, hű és sikeres szolgálatait a Ferenc József-rende lovagkeresztjét, dr. Pongrácz Frigyes, a zágrábi leszámító-bank elnökének, a közügyek és a közgazdaságot terén szerzett érdemei elismerésül a harmad osztályu vaskorona-rendet díjmentesen, Hanzély János, a vallás- és közoktatási magyar miniszterium számvevőszéki igazgatójának, az alapok és alapítványok körül szerzett érdemei elismerésül a kir. tanácsosi címet díjmentesen, Thuma Ferenc, vedródi plébánosnak, a népművelés és hitoktatás terén tett sikeres szolgálatai elismerésül a koronás arany érdmkeresztet, Körber Béla, Billet mezővárosa nyugalmazott tanítójának a népoktatás terén övenhat éven át tett sikeres szolgálatai elismerésül az ezüst érdmkeresztet adományozta.

Névváltoztatás. Singer Alajos budapesti lakos nevét „Szigethi“-re változtatta át.

Jótékonyok. A Dufour et comp. sveiczi cég, Rausch Ferenc budapesti főorvosi bizottsági tagnak a magyarországi inségesek javára 100 forintot ezüstben küldött, mely összeg ez utóbbi által a főváros törvényhatóságának betérjesztetvén, a belügyminiszterium rendelkezése alá bocsáttatott, „Concordia“ című budapesti jótékony egylet a koleraárvák javára 37 frt 7 krt küldött be a belügyminiszteriumnak.

A főváros utolsó közgyűlése megjelente Szentkirályi Mór urat, hogy annak idejében leköszönt a városi képviselőségről azért, mivel a város neki pénzt adott kölcsön az árva alpból; mire az igazoló-bizottság bejelentette, hogy ez nem szerződési viszony, és így Szentkirályi Mór ur megmaradhat képviselőnek? Mi azt kérjük, miért nem terjeszti ki az igazoló-bizottság figyelmét azokra, akik a fővárossal szerződési viszonyban állnak? S nincs elég önértékük, hogy ezt magok bejelentենék. Hogy többek közül csak egyet említsünk, ott van Mendl István ur, bádgos, aki házáat méregdrága pénzen, jözsefvárosi esküdtzéki helyiségül bére adta át s így a fővárossal szerződési viszonyba lépett, s dacára annak, hogy ezen ügy már a közgyűlésen is egyszer fölemlítetett, mégsem tartotta „polgari kötelességének“ — a törvénynek, a méltányosságoknak eleget tenni s a képviselőségről lemondani.

A népszínház építését jövő héttől Buzzy és Kéler vállalkozók a jövő héten már megkezdik. Hogy a színházat a kintzöit határidőben csakugyan meglehessen nyitni, Lehmann is hozzá látott már a népszínház számára készíttendő díszletek festéséhez.

